

المکتبہ فیضیہ

مؤلفی

مکتب ساطانی و مکتب مالکیہ شاہانہ معلمین

دہلی

معارف نظارت جلیہ سنک رخصتہ طبع اونٹشدر

استانبول

(آ. صادوریان) شرکت مرتبہ مطبعہ سی — بس عالی جادہ سنہ نومرو ۵۶

۱۳۵۶

فهرست

صهیغه	صهیغه
حرفی فعل ماضی حاصل آیدن	مقدمه ۴
مصدر لر و تفعلیل نوعی	ماهیت صرف و نحو ۶
۲۰۴ افعلال نوعی. (۲۰۵) افعلال	۲۰ ابتدا و وقف و التقاء ساکنین
۲۰۸ بناء مره و بناء نوع	۲۳ خط
۲۱۵ مصادر مجموعه	۳۱ حرکه و سکون و ضوابط خط
۲۱۶ (صفت لر)	۳۲ تشوین
۲۱۷ اسم فاعل	۳۳ کلمات و حروف
۲۲۳ فاعل و زننده بعض اسم لر	۴۱ حروف شمسیه و قریه
۲۲۴ فاعل و زننده بولنان صیغ نسبیه	۴۳ (اسم لر) و اسم لرک عدد حروف
۲۲۵ ثلاثی مزید رباعیلردن «افعال» نوعنک اسم فاعلی	اعتباریله تقسیمی و اسماء اصلیه
۲۲۸ تفعلیل نوعنک اسم فاعلی	۴۹ ذو الزیاده (یاخود) اسماء مزید فیها. (حروف زیاده)
۲۳۰ مقالعه نوعنک اسم فاعلی	۶۴ اسم لرک نوع حروف اعتباریله
۲۳۲ ثلاثی مزید خماسیلردن افعال نوعنک اسم فاعلی	تقسیمی. (حروف علت). (اقسام سبعه)
۲۳۳ افعال نوعنک اسم فاعلی	۷۱ مصدر. اوچ حرفی فعل ماضی
۲۳۶ افعلال نوعنک اسم فاعلی	تولید آیدن مصادر ثلاثیه سماعیه
۲۳۸ تفعلیل نوعنک اسم فاعلی	۱۱۶ مصادر مبالغه. (۱۱۸) مصدر و اسم. (۱۲۰) تسمیه بالمصدر
۲۴۰ تفاعل نوعنک اسم فاعلی	مصادر مییه
۲۴۲ استفعال نوعنک اسم فاعلی	۱۳۱ اصلی اوله رق درت حرفی فعل ماضی تولید آیدن مصدر لر
۲۴۴ افعیعال نوعنک اسم فاعلی	۱۳۶ الفاظ منخوته
۲۴۵ افعیلال نوعنک اسم فاعلی . (افعوالک اسم فاعلی بشیوز یکرمی بشنجی صحیفه در)	۱۳۸ بر حرفی زائد اوله رق درت حرفی فعل ماضی تولید آیدن مصدر لر و افعال نوعی
۲۴۶ فعلله و زننده اولان رباعی اصلی و ملحقیاتنک اسم فاعلاری	۱۴۶ تفعلیل نوعی. (۱۵۳) مقالعه نوعی
۲۴۹ تفعلیل نوعنک و ملحقیاتنک اسم فاعلاری	۱۵۹ ایکی حرفی زائد اوله رق بش حرفی فعل ماضی تولید آیدن مصدر لر و افعال نوعی
۲۵۰ افعلال و افعلال نوعلرینک اسم فاعلاری	۱۶۳ افعال نوعی. (۱۷۳) افعلال نوعی. (۱۷۵) تفعلیل نوعی. (۱۸۲) تفاعل نوعی
۲۵۱ اسم فاعل ناقصره دائر بر قاعده اسم مفعول	۱۸۹ اوچ حرفی زائد اوله رق التي حرفی فعل ماضی تولید آیدن مصدر لر و استفعال نوعی
۲۶۰ حرف جری اسم مفعول لر	۱۹۶ افعیعال نوعی. (۱۹۸) افعیلال نوعی. (۱۹۹) افعوال نوعی
۲۶۱ ثلاثی اصلینک ماعدا سنده اسم فاعل ایله اسم مفعول صیغه سی	۲۰۱ اصلی درت حرفی اولوب ذو الزیاده اوله رق بش و التي
۲۶۲ افعال نوعنک اسم مفعولی	
۲۶۷ تفعلیل نوعنک اسم مفعولی	
۲۷۰ مقالعه نوعنک اسم مفعولی	
۲۷۳ افعال نوعنک اسم مفعولی	
۲۷۶ تفعلیل نوعنک اسم مفعولی	
۲۷۷ تفاعل نوعنک اسم مفعولی	

صحیفہ	
جمع مؤنث سالم	۴۴۹
جمع مکسر و جمع قلت و کثرت	۴۵۶
جموع شاذہ	۴۶۹
جمع الجمع	۴۷۸
اسم الجمع و شبہ الجمع	۴۷۹
مفردی معلوم اولیان جملہ	۴۸۰
و یاخود جمع شکلیہ مفردلر	
تثنیہ سی و جمعی اولیان مفردلر	۴۸۱
مفردی و مثناسی اولوبده جمعی	
اولیان و یاخود یالکوز مثناسی	
اولان اسملر	
صیغہ جمع اوزره اولوبده مفہوماً	۴۸۲
مفردی و یامثنی اولان بعض کلمات	
تغلیباً بمجموع اولانلر. جمع جمعہ	۴۸۳
مقابل اولدوقده آحادہ منقسم اولاق	
(فعللر)	۴۸۵
ماضی	۴۸۶
ماضی مجهول	۵۰۳
مجهول اوله رق مستعمل بعض	۵۰۵
افعال ثلاثیہ	
ما فوق الثلاثی اولان ماضیلر	۵۱۰
ماضی منفی . (مضارع)	۵۲۷
مضارع مجهول	۵۴۱
ما فوق الثلاثی اولان مضارعلر	۵۴۴
مضارع منفی	۵۵۳
لام تأکید و نون تأکید	۵۵۶
نواصب	۵۶۰
جوازم	۵۶۴
امر و امر حاضر	۵۷۵
امر غائب	۵۹۱
نہی و نہی حاضر	۵۹۴
نہی غائب	۵۹۷
فعل تعجب	۶۰۷
افعال غیر متصرفہ	۶۱۵
اسماء افعال	۶۲۰

صحیفہ	
استفعال نوعنک اسم مفعولی	۲۷۹
افعیمالک اسم مفعولی. (افعالک	۲۸۱
اسم مفعولی بشیوز یکریمی بشیجی	
صحیفہ در)	
فعللہ نوعندن اولان مصادرک	۲۸۲
و ملحقاتنک اسم مفعول صیغہ لری	
افعال نوعنک اسم مفعولی	۲۸۴
صفت مشبہہ	۲۸۶
صیغ مبالغہ	۲۹۶
اسم تفضیل	۳۰۵
افعل تفضیللرک صور استعمالی	۳۱۳
اسم تصغیر	۳۲۱
تصغیرہ دائر بعض قواعد	۳۳۱
تصغیر ترخیم	۳۳۷
جملرک تصغیری	۳۳۹
مصغرات شاذہ	۳۴۳
اسم منسوب	۳۴۵
اسم منسوب قواعدی	۳۴۷
نسب شاذہ	۳۵۹
اسم منسوب صیغہ سی اوزره	۳۶۶
وارد بعض کلمات	
صیغ نسبیہ	۳۶۹
اسم زمان و مکان	۳۷۲
اسم آلت	۳۹۰
مذکر و مؤنث	۴۰۱
ناء تأنیث	۴۰۳
مذکر صفاتندن تالی اولانلر	۴۰۷
مؤنث صفاتندن تاسز اولانلر	۴۰۸
مذکر و مؤنثی مساوی اولانلر	۴۰۹
الف تأنیث	۴۱۵
مؤنث معنوی (یاخود) مؤنث	۴۲۶
سماعی	
مثنی و مجموع (یاخود) تثنیہ	۴۲۹
و جمع (مثنی)	
جمع مذکر سالم	۴۴۱

اصلاح و تصحيح

ايلك صحيفه ده (إفرنجيه) كله سنك النى واينجى صحيفه نك
صوكنده كى «خذ ما صفا ودع ما كدر» عباره سنك حرف عطفى
قالمشدر.

۲۶ صحيفه ده (الف اطلاق) يرنده (الف اطلاقه) ديلمشدر.
۲۷ صحيفه نك ايلك سطر نده (امامه) لفظى (امه) اولمشدر [*].
۲۸ صحيفه نك صوك سطر نده (مسؤل) كله سى دخى اندن
اول مذكور اولان رؤف ورؤس كله لرى كى برر واو ايله يازيله
كلديكى حالده ايكى واو ايله كوسترلمشدر.

۳۳ صحيفه ده كى (مودته تدوم لكل هول) الح بيتنده مضاف
اليهك تنوينى مضافه ومضافك كسره سى مضاف اليه كچمشدر.
۳۶ صحيفه ده كى (تنبيه) مِنْهُ يعنى حاشيه اوله رق ذيل صحيفه يه
قونه جق ايكى متنده قالمشدر.

۵۹ صحيفه ده (الاولان) كله سنك همزه سى باصلامشدر. (اوان)
لفظاً ومعنى زمان كيدير. جمعى دخى ازمنه وزننده (آونه) در.
مدّ ايله (آوان) ديمك غلطدر.

[*] قال الشهاب في شفاء الغليل: (امام) م ومصحف عثمان رضى الله
عنه وهو سماه به لانه لما بلغه اختلاف الناس في القرآن قام خطيباً فقال
«انتم عندي تختلفون وتلحنون فن نأى عنى من الامصار اشد اختلافاً
واشد لحناً. فاجتمعوا يا أصحاب محمد فاكتبوا للناس اماماً»

۶۱ صحیفه نك دردنجی سطرنده (ذُرِّيَّةٌ = فَعِيْلَةٌ) و (سُرِّيَّةٌ = فَعِيْلَةٌ) دینه جك ایکن «و ذریه فعلیه» دینلشدر. کرچه (ذریه) کله سنك اشتقاقنده امام صاغانی قولنجی ایکی وجه واردر، خلق معناسنه اولان ذرعدن مشتق اولدیغنه کوره وزنی بروجه تصحیح (فُعِيْلَةٌ) و تفریق دیمك اولان ذرّدن مشتق اولدیغنه کوره وزنی (فُعَلِيَّةٌ) در. راء ثالته تقضی کله سننده اولدیغی کبی یایه قلب اولمشدر. ولکن درت کله متروك الهمزة اولق اوزره مشهوردر، الخاییه. البریه. الذریه. النبی.

۶۹ صحیفه نك وسطنده کی (اذا لم تكن) الخ بیتك مصراع اولی صحاحك (رت م) ماده سننده اوله و (ك و ن) ماده سننده شویله در: اذا لم تك الحاجات من همة الفتی.

۸۸ صحیفه نك صوك سطرنده «كتب لغتده بونلرك موضع ذكری» عباره سننده (موضع) لفظی قالمشدر.

۹۱ صحیفه ده فتح فاء ایله فعال وزننده مذکور اولان مصادرذن (جمال) کله سی «بك كوزلك» ایله مفسر ایکن (بك) لفظی طبعده ساقط اولمشدر.

۹۶ صحیفه ده فتح فاء ایله فعالة وزننده مذکور مصادرذن (خطابة) خطیب اولق و خطبه او قومق دیمکدر. نتکیم ۹۸ صحیفه نك حاشیه سننده تصحیح اولمشدر. (فطانة) کله سی دخی فتح فاء ایله ده وارد ایکن ص ۹۸ ده یالکزر کسر فاء ایله کوسترلمشدر.

۱۲۴ صحیفه ده مَفْعَلَةٌ وزننده اولان مصدر میمی مضاعف میاننده اصلاح معناسنه اولان و یتمش دردنجی صحیفه ده کچن

(المرومة) کلمه سی قالمشدر. لسانمزده کی (مرامت) انک محرّ فیدر.
۱۲۸ صحیفه ده کی (أخلاء لو غیر الحمام) الخ یتی دیوان حماسه نک
باب مرائسنده غطمش ضینک اولق اوزره شوپله مذکوردر:
الی الله أشکولالی الناس أننی * أری الارض تبقی والاخلاء تذهب
أخلاءى لو غیر الحمام أصابکم * عتبت ولكن ما علی الموت معتب
خطیب تبریزی دیمشدرکه: (اخلاى) لفظی قصر ممدود اوزره در.
اجود اولان مده سی علی حالها ترک اولنوب نداده آخرنندن یاه
حذف اولنمقدر. چونکه کسره اکا دلالت ایدر اه

۱۳۱ صحیفه ده مذکور فعله وزننده کی مصادرک مضاعف
قسمنده (دغدغه) کلمه سی غیدقلامق وقوجندرمق ایله مفسر ایکن
یالکز معنای اول باصلش ومعنای ثانی قالمشدر. بوراده معنای ثانی
دینیلن شیئک قاموسده معنای اول اوله رق مذکور بولندیغنه
آدانلسون چونکه صاحب قاموس صحاحک اوزرینه زیاده استدیکی
معانی غریبه بی تقدیم ایدرک ترتیب اصلی بی اخلاى ایتشدر.

۱۵۲ صحیفه ده کی (لا تحمدنّ امرأ) الخ نظمک بیت ثانیه سی
کتاب ادب دنیا والدینده شوپله :

فحمدک المرء ما لم تبلاه خطأ * وذمه بعد حمد شرّ تکذیب

کوریلهرک صحیفه ۶۰۶ ده اوپله جه ذکر اولنمشدر.

۱۶۷ صحیفه ده ذال حرفیله ابتدا ایدن افتعالك تاسی دال
اوله جغنه دائر مذکور اولان قاعده ده ذالک داله مقلوب اوله جنی

ذکر اولمشدرده دالك ذاله قلب اولنه جنى و، مثلا ذبجدن (اذباح) وذرکدن (اذکار) دخى دینه جکی ذکر اولنماشدر. و،
 ثاء حرفيله ابتدا ایدن کله نك افتعالنده تانك ثاء و بالعکس
 تانك ثاء اوله رق تشدیدلنه جکی و، مثلا چوجغك ثغرى یعنی
 اوک دیشلری دوکک معناسنده (اٹغار) یاخود (اٹغار) دینه جکی
 مذکور اولماشدر.

۱۸۳ صحیفه ده تدارك لفظنده فوت اولنان معنای استدرک
 صحیفه ۲۷۹ ده تدارك اولمشدر. رایى مضموم اوقومق و، ثم
 التدارك یرنده (بعد التدارك) ديمك لازمدر. الرفیق ثم الطريق
 تعبیری ده (الرفیق قبل الطريق) دن غلطدر. نحوه ایضاح اولنور.
 ۱۸۹ صحیفه ده استفعال نوعنك مضاعف قسمی سائر انواعه
 مخالف اوله رق مثال قسمندن صکره یه قالمشدر.

۲۱۰ صحیفه ده ثلاثینك مافوقندن وحدت وحالته دلالت ایدن
 مره و نوع صیغه لری هر بابك كندی مصدر مستعملی اوزره
 اوله جنى بختنده شوافاده قالمشدر: «صاریق صارنمق وقادین قسمی
 باشنی اورتمك و برشیئه بورنمك معنالینسه اولان (اعتماد و اختار
 و التحاف) کله لرندن بناء نوع شاذ اوله رق فعله وزننده کلمشدر:
 هو حَسَنُ الْعَمَّةِ. هی حَسَنَةُ الْحُمْرَةِ. ظریفه الحِيفَةُ» ایکیوز اون
 ایکنجی صحیفه ده کی امثله ده عارفه تعریف ایسته مز مقامنده و ضروب
 اولان (العوان لا تعلم الحُمْرَةَ) مثلی اشته انك مثالیدر.
 ۲۳۰ صحیفه نك وسطنده کی (ان المعلم والطیب) الخ بیتنده

(کلیهما) لفظی خاطرده اولان دیکر بیتک که (زعم المنجم والطیب کلاهما) الخ نظمیدر التباسیه (کلاهما) اولمشدر. طوغریسی (ان المعلم والطیب کلیهما) اولمقدر.

۲۴۵ صحیفهده افعوآل نوعنک اسم فاعلی و ۲۸۱ صحیفهده نوع مذکورک اسم مفعولی اونودلمشدر. مؤخرأ بشیوز یکرمی بشنجی صحیفهده کوسترلمشدر. محلنه قید بیورلسون.

۲۶۱ صحیفه نك ذیلنده شو عباره قالمشدر: «حذف وایصالك سماعی اولدیغنی شهاب شرح درّده ص ۶۷ تصریح ایتمشدر»
۲۸۷ صحیفه نك حاشیهسینده (فطین) لفظی تغلیط ایدلمش ایسهده مراجعتسز یازلمش اولدیغندن تصحیح اولنور.

۳۴۴ صحیفه نك صوك سطر نده (بین الحذیا والحلسة) عبارهسی ترتیبده حرکهلی حرف ایله تصحیح اولنور ایکن و او عاطفه اونودیلوب قالمشدر.

۳۶۲ صحیفهده کی اسماء بلاد صرهنده (سَرَقُسطَة) قالمشدر[*].
۳۸۶ صحیفهده اسم مکان بحثی مناسبتیه مرعایه مثال اوله رق کتوریلن بیتده اسم فاعل اولان (منتجع) کلهسی اسم مفعول صورتیه مشکول اولمشدر.

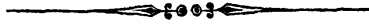
۴۴۸ صحیفهده (مجموعه ملحق اسمار) عنوانی مبهمدر. جمع مذکر سالمه ملحق اسمار دیمکدر.

[*] سخاوینک منسوب الیهی مصر أعمالندن (سخا) اولدیغنی ایچون (سخوی) دینلک لازم ایکن اوله شهرت بولدیغنک بیانیده طبعدن قالمشدر.

۴۶۱ صحیفه ده کی اخطارده (صفت مشبهه) لفظی صفت مشبهه
و ۴۶۲ صحیفه نك ایکنجی سطرنده (مطر در) لفظی مطر در
اولشدر.

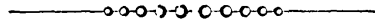
۴۶۵ صحیفه ده کی اخطارده (فُعَالَل) وزنك ضمه سی و ۴۷۱
صحیفه نك طقوزنجی سطرنده (فُعَل) وزنك ضمه سی طبعده
ازیلوب قالمشدر.

۴۸۰ صحیفه ده (رح اقصاء) سطرک باشنده اولدینی کی صاد
ایله ایکن حرکه لی حرفه تبدیلنده صاد؛ سین اولمشدر.

عن ابن عباس رضى الله عنهما : قال رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم « أَحِبُّوا الْعَرَبَ لِثَلَاثٍ لِأَنِّي عَرَبِيٌّ وَالْقُرْآنُ عَرَبِيٌّ وَكَلَامُ
أَهْلِ الْجَنَّةِ عَرَبِيٌّ » من الجامع الصغير .

(ترجمه حديث): قوم عربى اوج شى ايجون سويكز، چونكه
بن عربدنم. قرآن عربيدر. كلام اهل جنت دخی عربيدر.

هر لسانك عربى منتخيدر چلبى !

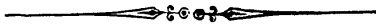
بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله على أن صرف قلبي نحو العلم، وجعلني من اهل الحلم.
أحمده على نواله، واصلني على سيد المرسلين محمد وعلى آله. أما بعد:
عربيتك بزه ديناً وادباً لزومي معلوم وتعلمي چون ظن اولنان
صعوبت همان بر امر مو هو مدر. لغت عربيه لسانك ركن اعظمي
اولوب بزجه اجني اولديني جهته له أنك تعلمي لغات فرنجيه
تحصيلندن آساندر. چکيلن عسرت اسلوب تعليمك يولسزلغندندر.
تعلم السنهده اسهل طرق انسان قنني لسانك طالب تعليمي ايسه
آنک قواعد و ضوابطي کندی لسانی اوزره کورمک و اوکرنمکه
همت ايلکدر. بني نوعمزدن اهل همت وصاحب بصيرت اولان
طالب بويله ترکجه يازلمش قواعد عربيه کتابني على وجه الامعان
مطالعاه و تمرينلری اوزره بروجه تعلم ممارسه ايلرايسه کندی
کندينه منتسب عربي اولور. ولسانه خوض و توغلي اثناده همم
اسلاف ايله مترجم و مطبوع بولنان صحاح ايله قاموسي کنديسنه
ظهیر بولور [*].

[*] صحاح ترجمه سي (وان قولي) وقاموسک ترجمه سي (اوقيانوس) در.

ايکيسیده مطبوعدر.

مکتب سلطانیده من غیر استطاعة عربی درسی ویرمکده اولدیغ جهته عربینک کرک ادبیاتنه وکرک صرف و محوینه دائر عاجزانه بر چوق شی یازمقدهیم . ادبیاتنه خادم اولمق اوزره بر (کتاب التراجم) قلمه آلمقده اولدیغ کبی صرف و محوینه خادم اولمق اوزره دخی (مکتب سلطانی) اسمیله بیوجک برشی یازمقده ایدم . کتاب التراجم مکتبک صنوف عالیهسنه ایدیلن تدریسات ادبیه ایله دردست ترتیب اوله طورسون لسانک قواعد صرفیهسنه دائر ویریلن درس لارک اول امرده اختصاری لازم اولمغله مکتب سلطانی اسمنده اولان کتاب شمذیلک تأخیر اولنه رق آنک مختصری اولمق اوزره (المنتخب ؛ فی تعلیم لغة العرب) نامیله بو اثر کمتر وجوده کتورلمشدر . بونک کبر حجمی کثرت امشله دن و برده یازیلان لغت لارکجه لر یله برابر یازلمش اولمق دندر . تمرین لری و مثال لری استکثار ایتم لیدر . چونکه انسانه لسانی او کرته جک شی آنلردر . بو کتابی تدریس ایده جک کیمسه شا کر دانک افهام و اوقاتنه کوره تمرین و امثله یی تنقیص و تزید ایده بیلور . خذما صفا دع ما کدر . وبالله التوفیق .

— صرف و نحو —

اهل مطالعه نك معلومی اولدینی اوزره علوم لسانیه نك كه اون ایکی قدر اولان اصناف علوم ادبیه نك دیمکدر (صرف) و (نحو) اسماریله ایکی قسم عظیمی واردر که امر تعلیمده آنلر مبدأ وسائر اقسامه مقدمدر .

لسانك مفرداتنه دائر معلوماتی ویرن علمه (صرف) وتعبیر آخر ایله (تصریف) و مرکباتنه و اصول تراکینه متعلق مسائلی بیلدیرن علمه (نحو) و عربییه مخصوص اولمق اوزره (علم اعراب) دینور .

لغت شریفه عربیه نك صرفی اسماء و افعالک أعراض ذاتیه سندن یعنی آنلرک هم صورت و هیأتلرندن همده شکل و هیأتلرینه عارض اولان تغیراتدن باحذر . نحوی دخی اعراب و بنادن یعنی اواخر کلمات معربهده مختلف حرکات و حروفدن و اواخر کلمات مبنیهده ثابت حرکه و سکوندن و صورت ترکیب جمل و عباراتدن باحذر . ایکسینک ده غایتی عبارات عربیهی درست او قویوب آکلامقدر .

عربیده اسماء و افعالک شکل و هیأتلری دکشهرک مثلاً (الضرب) الضارب و المضروب و المضاربة و المضراب و ضرب و ضارب و يضرب و اضرب و ما اضربه . و (الشجر) الاشجار و الشجیر و المشجرة

اولدینی کبی غیر از مبنیات آنلرک آخرنده دخی بر طاقنده حرف و بر
 طاقنده حرکه جه اختلاف و تبدل حاصل اوله رق مثلا «الضاربون
 والضارین . المضروبان والمضروبین . ابوهم و اباهم و ابیهم .
 يضربُ ولم يضربُ ولن يضربَ وان يضربوا. مشجرَةٌ ومشجرَةٌ
 ومشجرَةٌ» دینور. معانیء مماثلہ میانی (اعراب) تعیر اولنان او تبدل
 تمیز ایدر . فاعلی مفعولدن متمیز قیلان و اضافتی تعیین ایدن شی
 اودر. لغت عربیه اوزره اولان کلامک لغات سائرہ اوزره اولان
 کلامدن مختصر دو شمسنه بوده برسیدر که السنه سائرده حروف
 و ادوات ایله حاصل اوله جق شی عربیده حرکه ایله حاصل اولیور
 دیمکدر .

مسائل صرفیه ذوات کلماته و مسائل نحویه مرکباته و ترکیده
 واقع اولدینی حیثیتله او اخر کلماته تعلق ایتمکله صرفک نحوه تقدم
 طبیعی اولدینی و بنا برین اولا آنک او کر نلسی لازم کلدیکی ایله
 برابر عربینک جهت صرفیه سی اتقان اوزره بیلندیکی حالده
 محوک پک چوق اولمیان مسائل مهمه سنی و حروف و ادواتک
 معانی سنی ضبط ایله ملکه استخراجک حصولی متیقن اولمغه نحو
 ایله اوزون اوزادی اشتغاله بدایه لزوم بیله یوقدر .

عربک صدر اسلامده عجم ایله اولان مخالطتی اوزرینه لسان
 عربجه کوریلان ایلك احتیاج نحوه تعلق ایتمشیدی . چونکه نه
 معانیء موضوعیه ونه کلمات مفردیه خلل کلمش دکل ایدی . یالکز
 من حیث التركيب صورت افاده مختل اولمغه باشلامش ایدی .

بنا، علیه قواعد لسان عربك واضع اولی اولان (ابوالاسود
الدؤلی) حضرت تلمی که اسملمی ظالم بن عمرو اولوب کندیلری
تابعیندن وبصره اهاالیسننددر سگسان بش یاشلرنده اولدقلمی
حاله التمش طقوز تاریخنده وفات ایشلردر . باب مدینه علم اولان
حضرت علی رضی الله تعالی عنهن الدقلمی امر و تعلیمات اوزره
عربینک نحوه عائد اولان قواعد اساسیه سنی ضبط و تدوین
ایشلردر .

دینیلورکه « حضرت علی لسانه دائر بولدقلمی قواعد و کلیاتی
ابوالاسوده بیان ایله بومنیوال اوزره یاپ معناسنده « اُنْحُ نَحْوَهُ »
بیورمش اولدقلمی جهته علم مذکور (نحو) اطلاق [۱] اندن
قلمشدر . مشارالیه ابوالاسوددن کندی اوغلی (عطاء) ایله
عنبسه بن عبدان و یحیی بن یعمر کی جهابذه و یحیی بن یعمر [۲] همتیه ده
عبدالله بن ابی اسحق و ابو عمرو بن العلاء کی اساتذه یتشوب نحوه
انلر معرفتیه دخی خدمت واقع اولمشدر .

ملوک عباسیه نک بشنجیلری اولان هرون الرشید عصرینه قدر
امت عربک اجانب ایله اولان اختلاطنک ترایدی نسبتنده لسان

[۱] وفي المصباح: النحو القصد ومنه النحو لان المتكلم ينحويه منهاج
كلام العرب افرادا و ترکیبا اه كل فاعل مرفوع و ماسواه تابع له و كل مفعول
منصوب و ماسواه تابع له و كل مضاف الیه مجرور و ماسواه تابع له .
[۲] زمان حجاجده قرآن کریمی تنقیط و اعراب ایدن یعنی نقطه لیوب
حرکه سنی آتان زاندر وفاتی ۱۲۹ ده در .

عربك محافظه اسلوب وقواعدى احتياجى دخی آرتمله عربینك
قوانین نحویه سنی ضبطه قواعد صرفیه و لغویه سنی ضم ایتمك همتی ده
علاوه اولمشدر .

او عصرک جلائل آثار علمیه سندن اولان مشهور (کتاب
سیبویه) صرف و نحوی شامل وانلرک شواهد و دلائلی کافل
بولمشدر. آنک ده ماخذی یوز قرق طقوز تاریخنده متوفی (عیسی بن
عمر الثقفی) نك (الجامع) اسمنده اولان اثریدر . امام سیبویه
مشارالیه عیسان تلمذدن صکره امام خلیل بن احمد الفراهیدی به
ملازمت ایتدیکنده کتاب الجامعی استحباب ایله خلیلک افادات
استادانه سنی او کتابک هامشنه قید ایدر ایمش . حتی امام خلیل
برکون سیبویه عیسی بن عمرک مؤلفاتی سؤال ایتدکده سیبویه :
« آنک نحوه دائر یتشدن زیاده مؤلفاتی واردر . اهل یساردن بری
انلری کندی نزدنده جمع ایتشیدی کتابلر اوراده آفته اوغرادى .
موجود اولان یالکزاییکی کتابدرکه برینک اسمی (اکال) در ، ارض
فارسده فلان کیمسه ده در . دیکری (جامع) درکه اوده سزه او قویوب
غوامضی استیضاح ایتدکده اولدیغ شو کتابدر » جوانی ویرمکه امام
خلیل بعد الاطراق یعنی باشنی اوکنه اکوب براز طور دقدن صکره
« الله تعالی عیسیایه رحمت ایلسون » دیوب شو نظمى سویله مشدر :
ذهب النحو جمیعاً کله * غیر ما أحدث عیسی بن عمر
ذاك اکال و هذا جامع * وهما للناس شمس و قمر
صرفی آروجه تدوین ایدن ایکوز قرق یدی تاریخنده بصره ده

متوفی (ابو عثمان بکر بن محمد المازنی) در . بعده او چیوز طقسان
 ایکی تاریخنده بغدادده متوفی (ابو الفتح عثمان بن جنی) دخی
 او اثره اقتفا ایله (تصریف الملوکی) یی تألیف و (تصریف
 مازنی) یی بشقه جه شرح ایتمشدر . دها صکره کلنلرده صرف
 ونحوی برلشدرین وترتیجه صرفی نحو دن صکره یه براقانلر دخی
 اولمش ایسه ده ابناء عرب اولیوبده عربی یی او کر نیک ایسته ینلر
 ایچون ذوات مفرد اتدن باحث اولان صرفک مرکباته خادم دیمک
 اولان نحوه حق تقدمنی ولزوم تقدمنی کوررک صرفی آروجه
 واولجه بیانده امام مازنینک اصابت فکرینه پیرو اولانلر اغلب
 بولنمشدر . (مزهرده مذکور اولدیغنه کوره صرفک واضع
 اولی مُعَاذ بن مسلم [*] درکه امام کسائینک استاذی اولان و کتاب
 سیبویهده « قال الکوفی کذا » دیو (کوفی) نامیله یاد اولنان ابو
 جعفر الرواسینک عمو جه سیدر)

کلام عربک صور افاداتنه طاری اولان خللدن کلماتک
 معانی موضوع لهاسی بر وقت مصون قلمش ایسه ده صکره لری
 صریح عربیه یه مغایر ظهور ایدن برطاقم مولدات واصطلاحات
 غریبه نیک اصل لسانه سرایتله الفاظ موضوعه و اوضاع اصلیه
 حقنده اشتباهی داعی اولمق خوفی عصر هر وندن اقدم تدوین لغته

[*] بو (معاذ) مشاهیر نسانک حرف الهاء فصلنده بلمناسبه مذکور
 اولان معمرین میاننده در .

دخی لزوم کوسترمش واشته (کتاب العین) [۱] لغته دائر ایلك مدون اولق اوزره اووقت یابلسدر . دها صکره دها مهذب و مرتب لغت کتابلری تألیف اولمشدر. کوردیکمزک اکمل واحسنی یدیوز یتمش بر تاریخنده متوفی شیخ جمال الدین ابوالفضل محمد ابن المکرّم المصریّک (لسان العرب) [۲] اسمنده اولان کتاب جلیلیدر که قاموس انک حجماً انجق سدسیدر [۳] . کرچه (قاموس محیط) مقدمه سنده مصرح اولدینی اوزره بحر زاخر کبی مبسوط ایکی بیک کتب لغتک [۴] خلاصه سی واولا التمش جلد اوزرینه قلمه التمش بر کتاب کبیرک کندی تعبیرنجه دریایی قره بیه سیغدر مق مرتبه ده تنقیح و تهذیب ایدلمش بر زبده سیدر، (لسان

[۱] اوله للخلیل بن اجد المتقدم ذکره صاحب فن العروض والموسيقا المتوفی سنة ۱۶۰ و باقیه لصاحبه اللیث بن نصر الخراسانی علی نزاع طویل فی ذلك بین ائمة اللغة .

[۲] بو کتاب جلیلک مصرده موضوع دستکاه طبع اولدینی ایشیدیلوب ختام و ورودی انتظار اولنقه در .

[۳] شفاء الغلیله (عقیف الجبهة) تعبیرینک شرحنده « یقال لمن لا یصلی . قاله ابن المکرّم » دیندیکی محک هامشنده مرحوم ابونصر شو عباره بی یازمشدر: « هو صاحب لسان العرب الذی یزید عن القاموس عشرين الف مادة کما فی الفاسی » مشارالیه (ابن منظور الافریق) دخی دینور .

[۴] شایان اسف دکلیدر که وقتیله بر مؤلفه مأخذ اولق اوزره نزدنده ایکی بیک نوع لغت کتابی بولنور ایکن شمدی کتبخانه لرمزک مجموعنده موجود کتب لغتک نوعی ترجمه لر و فرهنگ لر دخی داخل تعداد اولدینی حالده ایکیوزره بالغ اولماز .

العرب) شواهد وامثله احتواسیه برابر یکر می بیک ماده [۱] زیاده بی اشتمالی سببیه قاموسه فائقدر . قاموسك و جازتی محیر عقولدر . کالی تاج العروس [۲] ایله در . صحاح قاموسدن قاصر در و لکن ترتیب معاینجه اکا راجحدر . مصباح منیر اکر مستوعب اولسه استیفاو تحقیقجه عذیم النظیردر . من قال قد بطلت صحاح الجوهری * لما أتى القاموس فهو المفتري عربی متعلی اولان کیسه کتب لغتده صرف مسائله واستعما . لات اهل لسانه دائر کندیسنه معین و راهبر اوله جق بر چوقشی بولور . و مراجعتدن فائده مند اولور . کر چه علم لغت الفاظ موضوعه نك مدلولات شخصیه سندن باخدر و لکن صورت استعمالی دخی ارئه ایتدیکی جهتله اندن افعال و صفایجه هیئات و مدلولات نوعیه یه ده اطلاع متحصلدر .

عربیده کلماتک اغلبی بری برندن مشتق و متولد اولدیغندن لغت کتابلرینک ابواب و فصولی کلماتک حروف اصلیه سی اعتباریه مرتبدر و اوویه اولمق لازمدر چونکه (مثلا) نطق و انطاق و استنطاق و منطق و منطیق» کله لرینی حروف غیر اصلیه سی [۳]

[۱] ماده، دال علی المعنی اولان لفظک حروفیدر .

[۲] قاموسک شرحیدر . تأسف اولنور که بوده مصرده منعقد شرکت معارف طرفندن طبع اولمغه باشلامش ایکن مصر معارف ناظری اولوب کوتاهیه متصرفلغنده وفات ایدن مرحوم محمد عارف باشانک مصردن انفکاکیه شرکت طاغلمش و کتاب یارم باصلوب قالمشدر .

[۳] حروف اصلیه و زائده یا خود غیر اصلیه نه دیمک اولدیغی اسملرک عدد حروف اعتباریه اولان تقسیمی مجتمنده معلوم اولور .